

NÉPÜNK

SZERKESZTŐSEG ÉS KIADÓHIVATAL:

ORADEA

Strada Iosif Vulcan No. 4.

Telephon: 440.

ZSIDO HETILAP

Főszerkesztő

Felelős szerkesztő

WASSERSTROM SÁNDOR LEITNER ZOLTÁN

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

Beltőlő: Egész évre hitközségeknek és vállalatoknak 500 Lei, magánosoknak 250 Lei.
Külföldön: 4-2 Dollár, Kc. 150-100.
P. 25-15, S. 30-20, Dinár 200-150.

Rómában döntenek zsidó milliók sorsáról

A nemzetiszocialisták hangadó körei legújabbban azon fáradoznak, hogy újabb beállításban világítsák meg a németországi zsidókérdést. Papan ur kezdeményezte ezt az „új hangot” és azt állítják többek között, hogy nincsen egyébről szó, minthogy a tulságosan előretört zsidóságot vissza kell szorítsák a gazdasági, kulturális és politikai életből, mert ott tulságos nagy szerepet játszottak már. A német fajiság kihangsúlyozása még nem jelenti egy más fajnak gyűlöletét. Papan alkancellár még csábítóbb fuvolahangokat hallat a saarvidék zsidósága felé. Természetesen ennek oka igen állászó: kell az ottani zsidóság szervezete, a népszövetségi választás esetén, amikor a Saarvidék hovatartozandóságáról lesz szó. Ez a „mérsékelt” tendencia megnyilatkozik abban is, hogy a nürnbergi „Stürmer”-t, ezt a legszélsőbb demagogiával dolgozó lapot nem engedik ki külföldre.

De mindez csak külszín. Végeredményben a zsidókat halálosan fojtogató rendeletzőn, a terrorlegények munkája, az életlehetőségek minden vonalon való elzárása — továbbra is folyik, a régi kiméletlen tempóban. Németország félmilliónál több zsidója, ugyanannyi helota és minden jobb érzésű német, aki esetleg tenni szeretne érdekében valamilyen, azonnal hazaárulóként lesz megbélyegezve a németiség előtt. Természetesen, ha a külföld felháborodik, akkor megindul a hazugságok és demontik lalálása. Aminthogy nemrégiben kiderült, hogy egy esztendeje Németországban minden gazdasági, vagy más statisztika, amelyet kiadtak, — hamis és az is kétségtelen, hogy az uni formizált sajtó egyetlen nagyobb jelentőségű külpolitikai eseményről sem informálja a népet. Így nem ismeri a Népszövetségből való kilépés indokait, nem ismeri a lengyelekkel kötött meg nem támadási szerződés pontjait, nem tudja, hogy mi történik Ausztria körül. Nem tudja természetesen azt sem a német nép zöme, hogy egy harmada a népnék könyöradományokból él, amelyet különböző címen sajtónak ki a közönségből és arról sincsen fogalma, hogy az állam-pénztár üresen áll.

Arról sem bírnak tudomással, hogy a vezérek, a Führerek ragyogóan élnek, mamuth jövedelmeket élveznek, amelyet a nép zsebéből csinálnak ki.

A külföld azonban jól van informálva. Ezért a demontiket kellő értékre szállítja le. Épen úgy nem hiszik el a zsidókkal kapcsolatos híreket, aminthogy nem hiszik el a művelt nyugaton a leszerelésre vonatkozó ki-jelentéseket sem.

Ennek a szomorú helyzetnek következménye az is, hogy Mussolini a zsidó kérdés megoldásának egyetlen lehetőségét, a Zsidó Állam maradéktalan felállításában látja. S jól érzi Mussolinivel együtt, ma már az egész gondolkodó világ, hogy nem csupán a Hitler fogságában levő százazrekről van szó, hanem

az egész világ zsidóságáról, mert nem lehet tudni, hogy hol és mikor törhet ki hasonló borzalom, mint Németországban. Mert ne feledjük, hogy semmi hasznosat nem produkált a hitlerizmus, sem a németiségnek, sem a világnak, de egyet igen: a tervszerű zsidó-üldözést és a sárga folt szomorú újjáéledését. És ez a módszer, mindenütt „megértésre” talált a világ eldurvult lelkületű alacsonyabbrendű kasztjainál. Így van ez Ausztriában és nem másképp Csehszlovákiában, a Kobzinek és Gajda-féle kreaturákkal és Romániában a szélsőséges antiszemizmus propagálóival.

Sajnos, nem segít semmi ellenérv. Hiba derül ki, hogy a világesaló Stavisky egy náci-kém volt, aki aranyfolyamokat áldoztatott, a zsidófaló Cotynak, Pressard főügyésznek, Bououre képviselőnek. Mert még Franciaországban is észlelhető ennek a rettenetű német gyártmánynak átkozott hatása. Ez az

áru, mégha „Made in Germany” is van rá felírva, mégis kapós az egész világon.

Mit várjunk a jövőtől, ha ilyen a horizont? A Népszövetség elveszítette azt a hatalmát és befolyását, amellyel korábban birt. Most ugyan próbálkozik Mussolini, hogy valamiképpen helyrebillentse a Népszövetség presztízsét és azt is láthatjuk, hogy a közép-európai kérdés megoldásának kulcsa, ma Rómában van. Mikor e sorokat írjuk Gömbös és Dollfus nagyjelentőségű tárgyalásokat folytatnak Mussolinivel. A közép-európai kérdés van szőnyegen. És ezt azért kell a legnagyobb figyelemre méltassuk, mert csaknem egy milliónyi zsidó életsorsáról is döntenek. Ausztria, Magyarország zsidóságának jövője is kockán van. Bizonyos tekintetben nyugodtak lehetünk, mert Mussolini jóindulata mellett, politikájával is az kvadrát, hogy ezekben a kis országokban abszolút nyugalom legyen. Így aggodalomra e percben nincsen okunk. Ha meg azt is megtenné Mussolini, hogy mint a Palesztina mandátumot aláíró nagyhatalmak egyike, Angliát is figyelmeztetné kötelességeire, akkor elmondhatnánk, hogy távol minden politikai állásfoglalástól, a mai zsidóság sokat várhat még az olaszok erőkezű miniszterelnökétől.

A telawivi purim véres epilógusa

24-en sebesültek meg a revizionisták és baloldaliak harcában

Tel-Awiv. Purim napján egész Tel-Awiv ünnepe díszbe öltözött és semmi sem zavarta a kedélyes hangulatot, mig nem az esti órákban véres összetűzés keletkezett a baloldali „Hanoar Hacioni” és a revizionista „Brith Trumpeldor” között. Az összecsapás hosszabb ideig tartott és mintegy 24-en szenvedtek súlyosabb sérüléseket, akiket kórházba kellett

szállítani. A súlyosan sebesültek között van Josef Stawsky, Abrahám Stawsky fivére is, aki ellen most emelt vádat az államügyészség. A rendőrség nagy készültséggel vonult ki az összetűzés helyszínére és miután helyreállította a rendet, két zsidó fiatalembert őrizetbe vett, akik ellen eljárást indítanak. — Tel-Awivban eg, ébként teljes a nyugalom.

Antiszemita hullám Lengyelországban

Varsó. A nemzetiszocialisták erőteljes antiszemita propagandájának újabb sajnálatos eredményei vannak. Az izgatások egész sor helységben kilengésekre vezettek. Klobuckban a zsidó lakosságot meg támadta a felzúgott tömeg, amelynek során több kereskedő súlyosan megsérült. A rendőrség azonnal közbelepett és több letartóztatást fogatosított. A kilengést követő napon nagy tömeg jelent meg a rendőrség előtt és követelte a letartóztatott antiszemita szabadonbocsájtását. A rendőrség erre sorfűzet adott a levegőbe, mire a tüntetők széjjeloszlottak. A hatóságok további letartóztatásokat eszközöltek. A klobucki hitközség táviratilag értesítette a varsói zsidó nemzeti tanácsot a lefolyt eseményekről. A jelentések szerint Klobuck zsidóságán páni hangulat vett erőt, mert attól tartanak, hogy a kilengések megisméltódhatnak, noha a rendőrség teljes eréllyel fojtotta el a zavargásokat.

Lemberg is teljesen el van árasztva antiszemita hecc iratokkal. Napirenden vannak a

zsidóellenes kilengések. Több üzletbe búzbombákat dobtak. A polytechnikumon bántalmazták a zsidó hallgatókat. A rendőrség 7 nemzetiszocialista diákot vett őrizetbe, akik a kilengések vezetői voltak.

A varsói egyetemen az antiszemita diákok az árjaparagrafus bevezetését követelték. Este zsidóellenes tüntetések voltak az uccákon.

A poseni kerületben lévő Jaroczin községben a helyi részalkalmával egy botokkal felfegyverzett antiszemita csoport megtámadta a zsidó kereskedőket, széjjelrombolták sátraikat és teljesen megsemmisítették áruikat. A pogrom teljes két órán keresztül tartott. A rendőrség csak ezután lépett közbe és verte széjjel a demonstrációt.

Varsó. A szenátus ülésén Koszycki nemzetidemokrata szenátor a lengyel intelligencia elszegényedéséről beszélt. „A zsidó nép — modta a szenátor — 3000 évvel idősebb, mint a lengyel, nagyobb kultúrta tapasztalatai vannak és ami a fő, jobb idegei. A zsidók úgy tekintenek ránk lengyelekre, mint mi az afrikai

négerekre. Ha biztosítani akarjuk a lengyel nép jövőjét, akkor korlátoznunk kell a zsidók jogait és fokozatosan minél több zsidót a lengyel földről ellátóit. A jelenlegi kormány azonban semmit sem tesz ennek szellemében. Vajon miért félünk mi a zsidóktól? A kormánynak semmi oka, hogy a zsidók által irányított nemzetközi sajtótól tartson."

Az antiszemita szerzőnek Soboliewski referens válaszolt és kijelenti, hogy a kormány soha sem fogja elfogadni a nemzetiszocialisták zsidó-programját.

Az antiszemita izgatások azonban, ha a parlamentben nem is érvényesülnek, az utcán fokozatosan tért hódítanak. Varsó külvárosában, Prágában a purimi ünnepek során egy felfegyverzett antiszemita hulligán csoport támadta meg a cionisták rendezvényét. A közönség köréből többen megsebesültek. — A varsói egyetemen az antiszemita diákok "Élet-halál harc"-ot hirdettek a zsidó egyetemi hallgatók ellen. A nemzetiszocialisták röpiratukban kijelentik, hogy nem nyugszanak addig, míg egyetlen zsidó is lesz a lengyel főiskolán.

Megválasztották a cluji orth. hitközség előljáróságát

Cluj. Multheti számunkban beszámoltunk a cluji orth. hitközségben lefolyt képviselőválasztásokról. Vasárnap délelőtti a képviselőtestület az elnökséget választotta meg, melynek során újra Biró Andor hitk. elnök személye körül nyilvánult meg a teljes közbizalom.

A megejtett választás egyébként a következő eredménnyel végződött:

Elnök lett Biró Andor. Alelnökök: Herskovits Imre és Weisz Gyula, kurátorok: Bodner Benjámín, Salamon Sámson és Stern Herman, pénztáros Goldstein Márton, ellenőr Weinstein Mór, gazda Rimóczi Jakab. Tanácsnokok: Adler Sámuel, Goldberger Kalmán, Grosz Herman, Izsák Mihály, Léwi Ignác, Schwartz Ignác, Schwartz Miklós, Nimberger Ernő és Löwinger Manó.

Képviselőtestület: Fischer Rezső, Goldstein L., Hirschs Jenő, Léb Miksa, Lilienthal Sándor, Klein Hugó, Landesmann Lajos, Lusztig Nándor, Schwartz Sándor, Végh Márton, Zodik Károly, Grünfeld Dávid, Gutfried Adolf, Klein Ignác, dr. Klein Miksa, Kun Jenő, Krausz Viktor, László Jenő, Meinszner Rezső, Mátyás Izsák, Mátyás Mór, Rozenfeld Ármin, dr. Sebestyén József, Schwarzberger Mihály, Vigdorovits Izsó, Weisz Sigfrid, Glantz Jakab, Goldmann Béla, Herskovits Jenő, Hirsch Herman, Izsák Simon, Pollák Bernát, dr. Reiter Arthur, Salamon Jakab, Péter Mór, Arner Izsák, Blau Dezső, dr. Goldner Mihály, Heimlich Izidor, Léb Samu, Landau Adolf, Simon Náthán, Schnabel Hermann, Ábrahám Mór, Hochman Jakab, Izsák Mór, Löwi Ignác, dr. Pollák Sándor, Wolf Sámuel.

Az új vezetőség köszönetet mondott a képviselőtestületnek a bizalomért, majd tisztelő látogatást tett a főrabbinál.

— Emelkedik a német export Palesztinában. A "Frankfurter Zeitung" palesztinai levelezője, hosszabb cikkben számol be lapjának a német áruk palesztinai exportjának emelkedéséről. — A cikkirő az 1928-1933 periodust taglalja és pontos adatok alapján megállapítja, hogy ezidő alatt az export 10 százalékról 13 százalékra emelkedett és jelenleg 1.300.000 fontot tesz ki. Szakértők körök azonban az export emelkedését annak tudják be, hogy az elmúlt évben a kényszerű tanszfer-szerződés értelmében a német zsidók nagy része vagyonát áruban mentette ki az országból.

— Weinberger Belluska Timişoara Bleier Andor Senta (Jugoszlávia) jegyesek (Mindkét külön értesítés helyet).

— Házasság. Kupferstein Rózi Oradea és Weisz Jenő Berettyóújfalú f. hó 18-án tartják egybekelési ünnepélyüket.

Van szerencsénk úgy nagybecsült vevőink, valamint az igen tisztelt fogyasztóközönség szives tudomására hozni, hogy áruházunkban **csak kizárólag** a hirneves

SCHERG

posztógyár kiváló készítményeit árusítjuk

Zauderer Dániel

posztóáruház, Str. Nicolae Iorga 1 szám

A tavaszi és nyári idényre

dus választékban megérkeztek a legújabb divatu öltöny, felöltő, sport és utiruha

szövetek

hölgyek, urak és gyermekek részére, továbbá katonai és papi

szövetek

GYERMEK

ruházkodására

különösen alkalmas

maradék

szövetek a legújabb divatu mintákban,

igen olcsó árban

Súlyos méreteket ölt Palesztinában a munkáshiány

Tel-Aviv. A palesztinai kolóniákon és különösen a narancsültetvényeken óriási munkáshiány uralkodik, amely súlyosan veszélyezteti az ideai narancstermést. Ez a helyzet arra készítette a Hisztadruth Haovdimot (általános zsidó munkásszervezet), hogy összes erőit mobilizálja a veszély elhárítására. A Hisztadruth az összes építőmunkásokat kiküldte a narancsültetvényekre, hogy segítkezzenek a termés betakarításánál. Más ipari üzemekből is sok munkást küldtek ki a kolóniákra. Hasonlóképpen az iskolák felsőbb osztályának növendékei is kimentek a kolóniákra dolgozni. Az ipari üzemekből kivezényelt munkások száma

legalább 6000, ebből egyedül Tel-Avivra 4000 esik. A Davar katasztrófaállásnak ítéli a munkahelyzetet és rámutat arra, hogy sohasem dolgoztak oly nagy számban transzjordániai beduinok zsidó kolóniákon, mint most Petach Tikvánban és a többi falvakban. A Jewish Agency munkaügyi hivatala összegyűjti a munkapiacról szóló összes adatokat és anyagot, amelyet memorandumban fog feldolgozni a legközelebbi certifikát kvótára vonatkozó követelésének alátámasztására. A memorandumot április első napjaiban fogja átnyújtani a Jewish Agency a palesztinai kormánynak.

A belzi-munkácsi békeszerződés tíz pontja

Érdekesnek tartjuk leközölni azokat a pontokat, amelyek megpecsételik azokat a tárgyalásokat, amelyek hosszú ideje húzódtak és arra hivatottak, hogy végre az igazi békét hozzák létre a munkácsi hitközségben. A harc, amely az ugynevezett „belzi”-ekkel szemben évtizede fennállott, s amely annyira ártalmára volt az ottani zsidóságnak, ezzel véget ért.

Ime a pontok:

1. A 61-es képviselőtestületben a belzi és wischnitzi templomnak 18 mandátum jár.
2. Az eddigi két alelnök helyett három lesz, akiket a belzi wischnitzi templomegyesület delegál. Amennyiben az alelnökök ezek sorából választanak, úgy erre a harmadik alelnöki állásra nem reflektálnak.
3. Egy ötös vegyes bizottságot delegálnak, amely megállapítja, hogy a belz wischnitzi csoport hátralekös adója miképpen rendezzessék.
4. Heli 130 Kc. szubvenciót kap a belzi templomcsoport, s ebbe beleszámítódik az az összeg, amelyet a belzi dájennek folyósítanak.
5. A rabbiság tagjai választói jogosultak, de a többi hitközségi tisztviselők csak úgy kapnak szavazati jogot, ha a minimális hitközségi adó 50 százalékat megfizetik.
6. A hitközség kártalanítja a belziet, az átvett vagyonéri 93.000 cseh koronával, de

70.000 Kc. vissza lesz tartva az ingatlanok terhermentesítéséig. A belziek metszője, vagy 25.000 Kc. kártalanítást kap, vagy 100 korona kegydíjat hetenkint.

7. A belzi hitközségnek ingatlanai 30.000 korona ellenében munkácsi hitközség agyokházának tulajdonába megy át.

8. A megállapodás szankcionálása után a belziek kötelesek konfesztációkat visszavonni, úgy a hitközséggel, mint a rabbinátussal szemben.

9. Az alapszabályok módosítása, oly módon, hogy az összes imaházak, a hitközség és rabbinátus fennhatósága alá tartoznak, azonban a belzi-wischnitzi imaházaknak teljesen külön autonómiájuk marad, az imarend, gazdasági és kezelési szabályokat illetően.

10. Mindkét hitközség vezetőségének és képviselőtestületének ezeket a pontokat még pészach előtt raktifikálni kell. Ha bármelyik csoport akármelyik tagja megsérti a megállapodást, ki kell a hitközségek sorából közösíteni.

Valószínűleg nem lesz semmi akadálya a szerződés pontjai jóváhagyásának és ezzel egy hosszú és kínos belső harc szűnik meg a munkácsi hitközségben, amely jó kihasználással lesz az egész ruszinszói zsidóságra s az ottani hiteléletre és elsősorban, a munkácsi hitközség gazdasági életére.

HETI GLOSSZÁK

Egy tragikus öngyilkosság — zsidó megvilágításban

Néhány nappal ezelőtt megmérgezte magát egy kiváló oradeai intellektuel: Dr. Dénes Sándor öngyilkos lett. Meghalt 52 esztendőskorában ez a sokkal többre hivatott, negetudásu, harmonikus életre berendezkedett férfiú. Akik ismerték nagyon sokra becsülték, mert talpig ember volt, a szónak nem elcsépeelt frázis formájában. Minden sajnálatunk tragikus élet-sorsáért.

És mégis! Nem mehetünk tragédiája mellett el másként, minthogy zsidó szempontokból világítsuk meg ennek a zsidó intellektuelnek tragédiáját. Atyja self-made man. Szegényen került Oradeara és alig néhány évtized alatt az ország egyik legnagyobb üveg és porcellán-üzletévé fejlődött a kezdetben kicsiny vállalkozás. Gyermekei — tipikusan zsidó szokás szerint — már otthagyták a kommerciális pályát. Nem volt, aki átvegye a régi üzletet. Deutsch K. Ignáz az apa meghalt és Dr. Dénes Sándor irodalmi társaságok elnöke lett. Ady Endre istápolója. A mi furcsa századunk elején a világ valamennyi kulturvárosában élő és önmagát emésztő zsidó ifjúság újat választotta Dr. Dénes Sándor is. Távol mindentől ami zsidó, távol mindentől, ami szerintük „babonát” jelent. Tisztára természettudományi alapon állni és élni, akárcsak jóbarátja Dr. Berkovits René, aki néhány évvel ezelőtt a Lahman szenatorium orvosaként keres-e önkezüleg a megsemmisülést. Nem kényszerű belemagyarozás, hanem tisztán látott folyamat részünkről, amikor azt állítjuk, hogy a Dr. Dénes tragédiája, akárcsak a nemrégiben öngyilkossá lett Dr. Moskovits József, Dr. Popper Ákos tragikus élet-sorsa tipikusan a zsidó intellektuelnek tragédiája. Ezek a szilárd élelnézettel, világfelfogással, képzettséggel ellátott emberek, úgy indultak neki az életnek évtizedekkel ezelőtt, hogy a polgári liberális társadalom ranglétráin folyton felfelé jutnak majd. És hogy minél könnyebb legyen az előrejutás, hát levetettek magukról minden „balasztot”. Legelőször és mindenekelőtt a zsidóságot. Nem hagyták el a vallást, de semmibe sem vették. Tisztára természettudományi alapon állottak. És azt hitték, hogy a hozzájuk oly kegyes Sorssal életfogytiglanra kötötték szerződést, amelynek értelmében a Sors köteles gondoskodni arról, hogy nekik mindenkor az élet teli marokkal ossza áldásait. Kiverekedtek maguknak a pozíciókat, előbb születéssel, majd tudással és azt hitték, hogy ennek így kell lenni. S amikor anyagi, családi és egyéb bajok reflektorként arra világítottak rá, hogy mégsem örök kedveltjei a Sorsnak, akkor meghasonlottak és úgy hitték, hogy itt már nem segít semmi és „elegánsan” visszavonul-

Új áruházunkban közvetlen raktáron:

SCHERG VILMOS és Társai R.-T. braşovi posztógyár által gyártott kiváló minőségű szövet-különlegességek: Felöltő, trencskó, kamgarn, freskó és sport-öltönyökre, Nőikabát és kosztümelmék, dublé anyagok, Kék és fekete szövetekből külön osztály!

Új címünket jegyezze meg!

az ember a szük és nyirkos sirverembe. „Természettudományi” alapon állottak. Mem hittek abban, hogy létezhet egy felsőbb hatalom, amely nem lehet mindég és mindenkor főlényes közlegyintéssel elintézni. Nem hittek a felsőbbrendűben, csak hittek a Mában, hittek abban, hogy ez az élet azért van így, mert kell a nyolc szobás lakás, meg kell az élet összes szépségeinek, örömeinek fenéig való ültetése. És amikor ez nem megy, akkor vége a világnak — legalább is számukra. Akkor nincs tovább — csak a méregpohár meg a revolvergolyó.

Ez a Dr. Dénes tragédia is élesen mutat arra a belső meghasonlásra, amellyel oly színültig telített a modern zsidóság. Akik el-

felejtették a vallás megnyugtató varázsát, akik az Észet ültették a legfelsőbb trónusra és az Életigenlések nagymesterei voltak. Amikor pedig, úgy látták, hogy nem elég kegyes hozzájuk, akkor odadobták neki a keztyűt. Itt vagy Te rongyos, semmi élet, ha nem tudod nyújtani NEKEM amit „jogosan” elvárok tőled, akkor nem kellessz. Ide a méregpoharat és egy elegáns „volia”-val távozom. Ez a mai „modern” életfilozófiával telített, de a század elején nagyszerűen élt és a mai viszonyokkal megbirkózni nem tudó zsidó intellektuel szomorú életsorsa és tragédiája. Minden emberi részvétünk az övék, az övé a Dr. Dénes Sándoré. De rá kell mutatnunk arra ezuttal, hogy a Sors utjaival szemben, nem lehet-

Paál Jób eredeti riportja:

Majerko, a faktor...

Gyülvészi Dadányi György, a soproni hármashuszárok arany és ezüst vitézségi éremmel dekorált főhadnagya mesélte el nekem ezt a megható és igaz történetet.

(COPYRIGHT by „Népünk” et Jób Paál)

A háboru utáni irodalom egyik legragyogóbb alkotása kétségkívül Biró Lajos színműve: a *Hotel Imperial*. A világnak majdnem valamennyi színpadán színrekerült. És mindennütt tomboló sikert aratott. *Hotel Stadt Lemberg* címmel filmen is játszották. A darab főszereplője Almássy főhadnagy, aki az oroszok fogságába kerül, onnan megszökik és hőse lesz egy romantikus szerelmi históriának.

Kevesen tudják, hogy a *Hotel Imperial* históriája megtörtént az életben is.

Pár héttel ezelőtt megismertem azt az embert, akinek regényes életéből Biró Lajos színművét megírta.

Almássy főhadnagytól az életben gyülvészi Dadányi Györgynek hívják, apja dús-gazdag nábob volt a Bánátlban, a fiú a wienstadti katonai főreáliskolába járt és a háboruban a soproni hármashuszároknál szolgált. Amikor leszerelt, mellét egy csomó dekoráció díszítette. Közöttük az arany és ezüst

vitézségi érem. Amikor Lemberg visszafoglalása után kiszabadult az oroszok fogságából, az olasz frontra került és valahol *Trieszt* meg *Miramare* között ő maga mesélte el fogság-bajutásának és fogsága történetét Biró Lajosnak. Ebből az elbeszélésekből született meg a *Hotel Imperial*.

Timişoarán ismerkedtem össze gyülvészi Dadányi Györggyel.

Nekem is elmondotta élete romantikus történetét.

Kiragadok belőle egypár mondatot, amikkel ez a háboruban dekorált vitéz huszárfőhadnagy portrét adott nekem a galíciai zsidókról.

Őszinte, igaz, becsületes portrét.

— A háboru elején — kezdte érdekes elbeszélését gyülvészi Dadányi György — ezredem Galiciába került és Belz környékén már 1914 szeptemberének első napjaiban fogságba jutottam. Az első éjszaka sikerült megmenekülnöm. A felicianus apácák belzi klostromában kaptam menedéket. Három és fél hónapig rejtgettek a kedves nővérek, rejteli helyemen megtanultam lengyelül is. Amde mindennap rejtégnem kellett attól, hogy felfedeznek és tudtam, hogyha ez megtörténik: nincsen kegyelem a számomra.

— Szükségem volt egy megbízható em-

berre, aki biztosabb helyen rejt el. A belzi apácák, mint a legmegbízhatóbb embert, Majerjerkot, a kaftános galíciai zsidót ajánlották nekem. Össze is hozták velem. Ez a Majerko kicsiny, hunyorgós szemű zsidó volt. A foglalkozása: „faktor”. Kereskedett mindennel és nem volt olyan üzlet a világon, amit ne közvetített volna. Vállalkozott rá, hogy engem biztonságba helyez. Előbb azonban megtanított a maga nyelvére. Hetek alatt már hibátlanul beszéltem jiddisül. Ma is beszélem ezt a nyelvet. A Majerko rábeszélésére pajeszt növeszteltem, ő kaftánt szerzett nekem és velem együtt utaztam aztán Belzből Lembergbe.

— Itt Majerko előre ment az apácakolostorba, ahol beajánlott és a leMBERGI apácák a Majerko rekomendálására szívesen adtak pár napra menedéket nekem, aki kissé furcsa adjusztirungban: kaftánban és pajesszel vonultam be másodszer is az apácakolostorba.

— Itt azonban csak három napig volt maradásom. Észrevettem, mert észre kellett vennem, hogy a zárdát figyelik, az ochrana ekkor már teljes erővel dolgozott Lembergben, a derék apácákat nem akartam bajba hozni és újra Majerkóhoz fordultam, hogy: segítsen rajtam.

— Majerke ezt kérés nélkül is megiette. Mindenekelőtt hamis irásokat szerzett a számomra, aztán egy Hess nevű pékmesternél helyeztet el.

duellumra menni és akiben nincs valami pozitív hit legalább abban, hogy mindnyájan esendő gyarló emberek vagyunk, azoknak végső megoldása mindég a gyilkos lesz, amely kegyetlenül kivégzi a legértékesebbet, amit az élet adhat: önmagunk amugy is rövidreszabott életét...

A neveltségesség öli.

A komoly érvekkel vitába lehet szállni. Lehet kétségbevonni, kiegészíteni, tagadni, elcsépelni. A komoly érvelés még akkor is veszélyes lehet, ha hamis és hiába minden komoly argumentum, ha a demagogia áll vele szemben. A neveltségességgel azonban nem lehet vitatkozni. A neveltségesség kivégez minden fontoskodó érvet, megöl minden komolyságot.

Mindezt annak kapcsán említjük meg, hogy a svájci fasiszták menthetetlenül neveltségessé váltak és ami még tragikusabbá teszi neveltségességüket az az, hogy önmagukat tették neveltségessé. Érdekes tudni ugyanis, hogy Svájcban egészen véletlenül a zsidók alig vesznek részt a politikai életben. Mindössze két zsidó képviselője van a parlamentnek, — de ez a két zsidó is: szociálista.

A svájci horogkeresztes sajtónak ez tökéletesen elegendő volt ahhoz, hogy antiszemita propagandát fejtsenek ki a svájci zsidó „marxizmus” ellen. Az ismert nemzetközi minta szerint uszították a zsidók ellen, akik a vörös veszedelmet mindenütt kicsiráztatják. De... Most azonban valami csodálatos dolog történt, amire nyilván a svájci antiszemita sem számítottak. Rómában dr. Tomarkin megalakította a svájci fasiszták csoportját, akít lelkesen ünnepeltek ez olasz fasiszták is... Nos ez a dr. Tomarkin szintén zsidó származású. Egy berni orosz zsidó családból származik és maga sem csinál ebből titkot, mert a fasizmus szülőföldjén szívesen látják a zsidókat is a fasiszták táborába.

A svájci antiszemita tehát pörül jártak. Mert ha azt nem is tudták igazolni, hogy Svájcban zsidók terjesztik és alapozzák meg a „marxizmust” az kétségtelenül nyilvánvalóvá vált, hogy épen a svájci fasizmus alapítója zsidó származású.

Ezen a ponton aztán fölöslegessé válik minden érvelés és komoly argumentum. A neveltségesség elvégzi itt szerepét és tragikomédiába fullasztja a svájci nemzetiszocializmus antiszemita igazságait...

A következő eset Németországban történt, a fajelmélet és — árja-paragrafus klaszrikus hazájában. Berlinben egy egyetemi tanár működik, akít már az elmúlt nyáron felszólítottak hallgatói, hogy hagyja el a katedróját, noha a professzor tisztavérű árja származású és őseit a középkorig visszatudja vezetni. Kétség sem férhet a professzor nemes árjavéréhez. Nem is itt van a hiba. A baj az, hogy a professzor még 1923-ban állt a zsidó hitre és a vallási előírások szerint a

körülmetelésnek is alávetette magát. A professzor már most tehát szintiszta árja is — és zsidó is, ami sehogy sem megy a teuton árja-hősök fejébe. A professzor ezzel szemben élés harcot folytat eltávolítása ellen, mert állítása szerint a Harmadik Birodalomban egyetlen olyan törvény sincs, amely a szintiszta árjak eltávolításáról intézkedne, ha azok át is tértek a zsidó hitre. Hitler maga is kijelentette, hogy a zsidókérdés nem vallási, hanem faji probléma. Rust kultuszminiszter az ügyet most áttette a fajhivatalba, hogy ott alaposan vizsgálják át ezt a nem mindennapi kérdést... A fajhivatal most aztán törheti a fejét, hogy mit csináljanak az árja zsidó professzorral... Árja legyen e, vagy szemita? Mi a fontosabb, a faj vagy a vallás? Előreláthatólag a fajhivatal arra a megállapításra fog jutni, hogy a legfontosabb mindennél az árja paragrafus...

Junian — Cuza — Jorga

Mindenekelőtt Junian, volt miniszter előtt kell meghajtanunk elismerésünk zászlaját, aki a parlamentben olyan lendületes védőbeszédet tartott a zsidóság mellett, amely az emelkedett szinten álló, európai politikust jellemzi. A napisajtó már részletesen leközölte Junian beszédét, mi csak örömmel glosszálhatjuk azt az örvendetes ténytet, hogy ilyen román politikus is eljut a parlament tribünjéig. Junian okosan és józan tárgyilagossággal beszélt a zsidó kérdéssről. Nem volt szavaiban elfogultság, előítélet és kizárólag csak rideg tényeket szögezett le. Az előtte szóló Cătuneanu és Cuza profeszorok részint a „Cion bölcssei” jegyzőkönyvéről, részint a zsidó uzoráról és kizsákmányolásról tartanak fulmináns szónoklatokat, amely veszedelemmel tenyegeti az egész nemzetet. Junian azonban leplezetlenül tárja fel az antiszemita tarthatatlan állításainak hamis lényegét, és kizárja, hogy nemcsak a zsidók uzorának, hanem a román hitelezők és bankárok is. Vagy talán a román korcsmáros nemesebb és tisztelteméltóbb foglalkozást űz, mint a zsidó? Menjen csak Cuza ur — mondja — az olániai és munténiai falvakban, ahol nincsenek zsidó bankárok és korcsmárosok, hanem csak románok és nézen széjjel, hogy itt milyen elkecseregett a szegény román parasztság. Őn ez ellen nem szól semmit, pedig a román bankárok uzoráját magam részéről jobban elítélem, mint a zsidókéit. Junian azután arról beszélt, hogy viszont a zsidó munkások és kisiparosok épen úgy nyomorognak és nélkülöznek, mint a románok. Tehát nem a nemzetiségi és faji hávfartozódás határozza meg a társadalomban elfoglalt szerepet.

Jorga profeszor a szenátusi felirati vita során ugyancsak ünnepléses kijelentéseket tett a kisebbségek védelméről. Közben azonban újra kibújt belőle a humorista és valóságos szüindian történeket mesélt arról, hogy

Máramarosban, hogyan csatlagnak a zsidó földbirtokosok ostorai a román paraszti háta mögött. — Végezetül mégis csak azzal a nagylelkű kijelentéssel fejezi be beszédét, hogy a kisebbség is csak ember és meg kell számukra is engedni, hogy éljenek, ha nem is túlságosan nagy lábon.

Az osztrák antiszemita sajtó már megkezdte antiszemita uszításait

Bécs. — A bécsi polgárháborút követő napokban úgy tetszett, hogy a Dollfuss kormány komolyan akar leszámolni a „vörös” és „barna” veszedelemmel és biztosítani akarja Ausztria függetlenségének békés polgári útját. Alig ültek el azonban még a felkorbácsolt hullámok, már is újabb vihar van utban, a nemzeti sajtó most már a zsidók ellen indít harcot a „keresztény”-szocializmus nevében. Az elnevezés tehát más. A zászló-színek mások, de a cél és az eredmény azonos: megsemmisítő csapást mérni a zsidó existenciákkal.

A „Wiener Montagblatt” egyik legutóbbi számában különösen durva támadást intéz a zsidó orvosok ellen. Megállapítja, hogy a zsidó orvosok működése következtében a bécsi keresztény lakosság fejlődése súlyos visszaesést mutat. Követeli tehát az összes zsidó orvosok eltávolítását a kórházakból, betegsegélyzőpénztárakból és minden kórházi egyesületből és intézményből. A lap az állítja, hogy az ausztriai zsidó orvosok azon dolgoztak, hogy a keresztény lakosságot minnél eredményesebben kipusztítsák és, hogy biztosítsák a zsidó lakosság túlsúlyát. Amíg a keresztény asszonyokat rábeszéltek a magzatelhajtásra és elősegítették számukra azt, addig a zsidó nőknél szigorúan betartották a 144 §-t, amely tilja a magzatelhajtást. A rágalmakról és híhetetlen uszításokról hemzsegő cikk „gyilkos politikának” nevezi a zsidó orvosok működését, amelyet egyébként általános zsidó jellemvonásnak minősít.

A bécsi zsidó sajtó a legnagyobb felháborodással ír a „Wiener Montagblatt” antiszemita uszításairól és erőteljes hangon szólítja fel a kormányt, amely biztosította az ausztriai zsidóságot, hogy nem fog meglőgni faji igazgatást, hogy vessen véget az antiszemita sajtó igazgatásainak.

Oroszlán

védjegyű felőcserepet csak

BOHN

gyárt Jimbolián!

— Könnyekig meghalott a készsége. Meleg szívvel és önzetlenül segít rajtam, pedig szomorú példák lebegtek előtte. Az *ochrana tu-catszámra küldte Szibériába azokat a lengyel zsidókat, akik menekültek tiszteket, vagy közlegényeket rejtegettek, de Majerko nem tördött ezzel...*

— Velem együtt egy csomó magyar szökött meg az oroszok fogságából. Hónapokon keresztül a belz környéki erdőkben rejtőzködtek. Néhányat közülök rutén spiónok feljelentésére elfogtak az oroszok, ezeket kivégezték. De a legtöbbjének sikerült — akárcsak nekem — hasonló jószívű faktorra szert tenniök. Lembergben bujkáló menekült magyar katonák napokig beszélhetnének kaftános, pajesztes zsidók áldott szívéről. Mert Lembergben tucatszámra akadnak jószívű Majerkok. Ők gondoskodnak a biztos menedékről, meleg szobáról és kosztól és az én Majerkom még arról is gondoskodott, hogy *vállóra, alacsony kamat mellett, egész komoly összegeket folyósítsanak a részünkre. Neki köszönhetem, hogy fogságom ideje alatt anyagi bajaim nem voltak...*

— És meg kellett győződnöm róla, hogy a Majerko mindvégig önzetlen volt. Nem mondom, ha tehettem, kisebb, inkább ajándékszerű figyelemben részesítettem őt, de a Majerko mindvégig megmaradt özetlen barát'nak. Rohant,

tárgyaló éjszaka kelt fel, ha erre szükség volt.

— Ő figyelmeztetett a veszedelmekre, ő tudta meg, hogy hol készülnek razziaát tartani az oroszok, akiket szívből, meggyőződéssel, egész lelkével gyűlölt. A legjobb információi voltak és ezeket az információkat állandóan a hadifoglyok életének biztonsága érdekében használta fel.

— Lembergi bujkálásom utolsó s'ációja az a ház volt, ahol a Biró Lajos darabjában megénekelte romantikus szerelem lejátszódott. Ide is a Majerke vitt el. Julának hívták a lányt, aki iránt halálos szerelemre gyult a szívem. A Julia lengyel zsidó volt: csodálatosan szép, művelt és intelligens uri lány. Ő mentette meg az életemet, szakasztott úgy, amint azt a közönség a *Hotel Imparialban* láthatja. Az *édes anyám, a dzsentri uriaszony, Timisoarára hozatta a zsidó Julát és azt akarta, hogy legyen a feleségem. Nagyon megszerette őt...*

— Ámde a sors másként határozott...

— A háboru után leszereltem, a birtokomat kisajátították, egy darabig Délamerikában éltem, majd haza jöttem és egy ipari vállalkozásban elveszítettem a vagyonomat. Most raktárnok vagyok a *Dengel és Kleinmann* cégnél. Ezek is zsidók... És csöndes éjszakák sötét óráiban sokszor megcsillan előttem az

én barátomnak, Majerkonak, a faktornak a képe. Mindig mosolygó arcán hunyorganak a szemei. S erefném tudni: vajjon él e még. És mit csinál. Mi lett a gyerekeiből, akiket olyan kimondhatatlanul szerettem. Sokszor leküzdhetetlen vágyat érzek arra, hogy vonatra üljek, elmenjek Lembergbe, felkeressem a Majerkot és megszorítsam a becsületes két kezét...

Gyűlvészi Dadányi György, egykori főhadnagy a császári és királyi hármás huszároknál, mellén a háborus kitüntetések légjójával, ma: raktárnok a timisoarai Dengel és Kleinmann cég terményüzletében a Bégásoron, a műmalom magazinjában, meghatottan emeli ködbe borult két szeméhez reszkető kezét.

Visszagondol a Majerkora, aki a válságos és nehéz időkben, önzetlenül, meleg szívvel, Szibéria ölbányáival dacolva megmentette az életét. Olyan időben, amikor kózik lovak patái kopogtak a lemergi flaszteren és amikor csöndes házak udvari szobáiban, áruhába öltözött huszártisztek életére az Uristen jószágán kívül nem vigyázott más, csak a Majerko hűséges szíve.

... Milyen kár, hogy ez a Majerko a Hotel Imperialból kimaradt...

HIREK

"Népünk" cikkeinek utányomását csakis a forrás megjelölésével engedjük meg.

Naptár 5694

Péntek: Adar 29, március 16.

Szombat: Niszan 1, március 17. פרישת החדוש

Heti szidra: ויקרא

Heti háftóra: כה אמר ה'

Szombat kezdete:

üzlet bezárás 6.05

gyertyagyújtás 6.10

Isentisztelet kezdete 6.15

Szombat befejezése 7.15

A telavivi mintavásár

(Levante Messe 1934. április 26 — május 26-ig)

Irta: Alexander Vilmos (Jeruzsálem).

Népiesen „táruha“nak nevezik a telavivi vásárt, „jerid hamizrach“-t, amely immár harmadik ízben fog Palesztina ifjú zsidó városában, Telavivban lezajlani. Ez a kiállítás azonban memcsak Palesztinára nézve bír fontossággal hanem közelkelet összes országaira is. Palesztina, amely a Földközi és Vörös tengerrel határos, jejenleg hidat alkot Európa, Ázsia és Afrika között. A gazdasági fejlődés tempója következtében Kelet összes országainak élén áll. Egyébként egész Kelet ezidő szerint a mechanizálás korszakában él és az ősi kultúra otthona, a modern élet központjává változik át. És Palesztina az az ország, illetve Telaviv, mint kereskedelmi központ az a város, amely kereskedelmi és ipari jelentőségénél fogva Kelet kapujának tekinthető.

Európa összes államai felvevőpiacokra törekednek. Kelet országai főképen Palesztina importra vannak utalva. Közelkelet 45 milliónyi lakossága hivatalos statisztikák szerint ugyanannyi árut importál, mint a hatalmas Kína. Palesztina az utóbbi 10 év alatt több árut importált, mint azelőtt száz év alatt. Palesztinának havonta átlag egy millió font vámbevétel van.

A kiállítás fejlődése

Ellátogattam a kiállítás igazgatósági hivatalába, ahol lázas munka folyik. Róth Lili, a kiállítás brassói származású titkárnője készséggel megadja számomra a felvilágosítókat. Kérdésemre, hogy milyenek a kilátások a kiállítás sikerét illetőleg, kijelenti, hogy az érdeklődés minden képzetele felülmúl. Anglia, Belgium, Csehszlovákia, Franciaország, Lengyelország, Románia, Bulgária, Jugoszlávia, Svédország, s.b. nemzeti pavilonokat építettek. Számátalan ország közöttük az Amerikai Egyesült Államok legnagyobb kereskedői is bejelentették a kiállításon való részvételüket. A pavilonok már készen állanak, csak az utolsó simításokat végzik rajtuk a munkások.

A közönség kényelmét fogják szolgálni a kiállítás területén a modernül berendezett vendéglők és kávéházak. Szórakozások, mulatóványok céljaira az amfiteatrum fog szolgálni.

A külföldi kormányok konzuljai nagy érdeklődést tanúsítanak a kiállítás iránt. Különösen Beza román konzul kíséri rendkívül ügyelemmel a kiállítás előkészületének minden mozzanatát. Eddig 27 államvasút és hajóstársaság tettek messzemenő engedményeket a kiállítás látogatói részére. A palesztinai kormány is hivatalosan kijelentette, hogy a bevándorlást erre az időre meg fogják könnyíteni és minden eszközzel elő fogják mozdítani az ország látogatását.

Az 1929. évi kiállítást 120.000 ember látogatta, az 1932-iki kiállításnak már 300.000 látogatója volt. A kiállítás területe ez évben 4-szer akkora mint 1929-ben és költségei 80.000 fontra rúgnak. Tengerparti fekvése impozáns látványt nyújt.

Mielőtt távozem még megkérdem: Vajon nem lesznek akadályai a kiállítás látogatásának a bevándorlási megszorítások következtében? A kiállítás titkárnője újra nyomatékosan biztosít tehát arról, hogy a palesztinai kormány minden tekintetben elő fogja mozdítani a vásár minél intenzívebb látogatottságát.

— Tömeges visszatérés a bécsi zsidó hitközségbe. A bécsi hitközség egyik legveszedelmesebb tünete az utóbbi években az volt, hogy a szociáldemokráta jelszavakról elkábított új zsidó generáció mindinkább meglazította azokat a kötelekeket, amelyek még a zsidósághoz fűzték. Nem keresztelkedtek ki, de kiléptek a hitközségből, ami annyit jelentett, hogy nem vettek részt a hitközség terheiben, amire az új alkotmány módol adott. Rengeteg sok volt az ilyen kiléptettek száma és a hitközség sulyosan érezte ezeknek távozását. Az utóbbi hetekben ezen téren örvendtes változást hoztak létre. Amint Bécsből közlik, naponként tömegesen jelentkeznek a hitközség kötelekébe visszatérők. A hitközség készséggel és örömmel fogadja vissza tagjait, azonban illetékes helyen a zsidó sajtó utján szükségesnek tartják figyelmeztetni ezeket a köröket arra, hogy a zsidó hitközség nem egy egyesület, amelyből kilép az ember, mielőst az egyesülettől nincs sok remélni és várni valója. Az utóbbi hetek eseményei igazollák, hogy *veszedelmes minden olyan politika, mely a zsidóságtól való elszakadással, a zsidó kötelekek meglazításával jár és különösen az amely nemzetközi jelszavak után indulva, akarja a zsidókérdést megoldani.* A zsidósághoz és a zsidó hitközséghez visszatérő tömegek lelkileg is térjenek vissza a zsidósághoz és különösen a zsidó ifjuság találja meg az utat a zsidó népi és vallási eszméhez.

— A bucaresti rabbi-vizsgák eredményei. Az országos rabbi vizsgák Bucarestben február hó 20—21-én voltak. A vizsgák egész nap a késő esti órákig tartottak. Jelentkeztek összesen 71-en, levizsgáztak 59-en, amely utóbbiból 12-en ismétlésre utaltak. A vizsgálobizottságban a kultuszminisztérium képviselétén kívül résztvettek Niemirower bucaresti grandrabbi és az erdélyi zsidóság képviselétében Wezel Albert főrabbi, az Orth. Központi Iroda elnöke is. A kultuszminisztériumból kapjuk azon autentikus információt is, hogy mindazok, akik nem jelentkeztek a rabbi vizsga letételére, de kellően igazolják elmaradásuk okait, azok minden iskolabizonyítvány nélkül ismét vizsgát tehetnek. Az újabb jelentkezők azonban csak akkor vizsgázhatnak, ha legalább négy elemi osztályból fel tudnak bizonyítani mutatót. Ez utóbbi egyhitések első sorban a vizsgáztató bizottság intervenciójának köszönhető. A jövőre nézve a rabbi vizsgálatokat illetőleg tárgyalások vannak folyamatban, amelyek ortodox zsidó szempontból is kedvezőek.

— Patai József újabb meghívása a jeruzsálemi egyetemre. A jeruzsálemi héber egyetem kancellárja meghívta dr. Patai Józsefet újabb előadásorozat tartására a középkori héber költészet történetének köréből. Dr. Patai annak idején a magyar közoktatásügyi minisztérium ösztöndíjával tudományos kutatást végzett a világhírű oxfordi Bodleiana könyvtárban a középkori héber költők kiadatlan kéziratái között. Ezeket fogja a jeruzsálemi egyetemen tartandó előadásaiban ismertetni. Patai Józsefnek ez a harmadik meghívása a jeruzsálemi egyetemre. Első előadása a magyarországi héber költészet történetéről szólt.

— Vádat emelt az ügyészség Stawsky ellen. Jeruzsálemből jelentik: Nyolchónapos vizsgálati fogság után az állam ügyészség a letartóztatott Ábrahám Stawsky és Zwi Rosenblatt ellen Arlosoroff ellen elkövetett gyilkosság büntetében vádat emelt. Ugyancsak vádat emeltek Abi Achimeir ellen is a büntetben való részvétel címén.

Figyelem! Ujdonság!
Chomec-mentes poudér,
gyermekhintőpor
és fogpor kapható. Vidékre utánvétellel
Goldmann Móse
ORADEA, Strada Saguna 19

Művészi perzsaszőnyegek, szövött gobelinek,
külföldi fonalak

Schulhof Emilné

„Orient“ Szövőművészeti iskola

Oradea, Str. Episcopul Ciorogariu No. 17.
Vidéki rendelések utánvétellel gyorsan és pontosan eszközöltelek.

Kelmefestést

minden színben, vegyíztitást, gallér mosást
legszebben és legolcsóbban vállalok

BORGOS

színház oldal, Bazár-épület

Fiókfelvétel: Piața Unirii 16

Szövet különlegességeink elismerően a legjobbak legolcsóbbak!!

Szolid kiszolgálás!

Havas & Grünfeld

Engross
Endetail

posztó és bélésszövetek
gyári lerakata

ORADEA,

Str. Avram Iancu 8.

FERRUM

vaskereskedelmi
részvénytársaság

ORADEA, Piața Mihai Viteazul 4/a
Telefon: 9-73.

Legolcsóbb bevásárlási forrás:

Vasárunkban, zománcozott lemez-
edény. Háztartási cikkek. Vizve-
zeték-felszerelések.

Kérjen árjegyzéket!

Utazók! Vidékiek!

Ugy étkezhetsz, mint otthon a

BERKOVITSNÉ

orth. kóser vendéglőben, Oradea N. Iorga-u. 19.
Utazóknak 10% kedvezmény

NEUMANN M. Piața Regina Maria

férfi-, fiu-
és leányka **ruhái**

a legolcsóbbak és

Külön merték utáni
osztály!

legjobbak!

A 84 esztendőös Masaryk

A kontinens e kiváló államférfiának, a csehszlovák republika nagyszerű elnökének méltóságát elvégzi majd a történelem. Mi, kortársak megilletődve állunk még egy pillanatra a patriarchalis kori ért férfunak 84. születésnapjánál és kötelességünk, hogy szeretettel megemlékezzünk róla.

Számunkra nem érdektelen, hogy a zsidóság e nagy barátja antiszemita milliöbön nevelkedett. Otthon és az iskolában zsidóellenes nevelésben részesült és egyideig valóban gyűlölettel volt ellelve a zsidók iránt. De ezt az álláspontját egy közbenjött esemény teljesen megváltoztatta. Még iskolás diák volt, amikor kirándulásra mentek az iskolával. A diákok között volt egy Prilisaer nevű zsidó fiú is. Természetesen a többi diákok gunyolták zsidó társukat. Estefelé egy vendéglőbe tértek, ahol vigan mulatoztak. Egyszerre észrevették, hogy a zsidó diák elűnt. Keresésére indultak és meglepetve látták, hogy az erdő szélén ömögében áll és imádkozik. A többi fiúk még ezen is gunyolódtak, de Masaryknak könnyű szökött a szemébe és attól a pillanattól kezdve más szemmel nézte zsidó osztálytársát. De nem csak osztálytársával és diákpaftásával szemben változott meg álláspontja, hanem a zsidókkal szembeni eddigi felfogását is revízió alá vette. Ettől kezdve Masaryk sokat foglalkozott a zsidókérdéssel az írásaiban is sokszor időzik a zsidókérdés mellett. Akár a zsidó emancipációról ír, akár az antiszemizmusról, akár a zsidó ujjáépítéséről Palesztinában, mindenkor és mindenből kiviláglik filozemita beállítottsága.

Zsidóbarát beállítottságának legszebb tanujelét a Hilsner perben adta. Igazságszeretete volt a főmozgatója ténykedésének, de közben valóban óriási szolgálatot tett a zsidóságnak. Nem lesz érdektelen, hogy megírjuk az esetet, mert a mai generáció talán nem is emlékezik erre, ami akkoriban világraszóló szenzációt kéltett.

1899-ben április 1-én egy szolgálóleánynak hulláját találják meg a polnai úton. A vádat egy Hilsner Lipót nevű cipészegéd ellen kovácsolják, azon a címen, hogy a 22 éves fiú rituális gyilkosságot követett el. Az ügyesség elkészítette a vádiratot és Hilsnert, ennek alapján halálra ítélték. Ezt az ítéletet a császár kegye élelfogytiglani fegyházra változtatta át. Az eset természetesen nem maradt kihatások nélkül, sokhelyütt zsidók elleni kilengésekre vezettek és az antiszemiták azzal szereztek „elégítelt”, hogy zsidó házakat dúltak fel és gazdasági és társadalmi bojkottot hirdettek. Szomorú helyzetben volt akkor is a zsidóság. Senki sem mert a lömeghangulattal szembeszállani. Senki sem merie fel emelni hangját az elítélt Hilsner érdekében. Egyedül Masaryk volt az a bátor férfiú, akinek volt merészsége szembeszállani ezzel a középkori babonával és e buta és szomorú váddal szemben fellépni. Emberfölkötti igazságérzéstől és páratlanul álló humanitárius érzéstől felitve szembeszállott a közhangulattal. Hiába támadták a sovinszták és klerikálisok, elhatározta, hogy minden erejét latbavei, hogy egy ártatlanul szenvedőn segítsen. Ezt a harcot fanatikusan és szenvedélyes odaadással és konzekvenciával folytatta, mintha a saját életéről lett volna szó. Semmi és senki sem tudta ettől elriasztani. Sem az a vád, mintha a zsidók „megvásárolták” volna, sem pedig az ellene irányuló különféle demonstrációk. Így harcolt egy nagy történelmi hős az igazságért és ezzel a világ össz-zsidóságának legnagyobb elismerését és örök háláját érdemelte ki.

Meg kell még említenünk, hogy milyen érdemei vannak Masaryknak, a cionizmussal kapcsolatban és milyen munkát fejtett ki Palesztina érdekében. Masarykot a cionizmus az első pillanattól kezdve érdekelte és azonnal sikra szállott érte. Az általa szerkesztett „Nase Doba” folyóiratban számos cikket jelentett meg Palesztináról. Amikor a háború

alatt Palesztinában volt, sokszor volt alkalma a prominens cionista vezérferfiakkal összeköttetésbe lépni. (Louis Brandeis, Louis Marschal, Stephan Wise stb.)

Egyik könyvében, amelynek címe „Oroszország és Európa” sokat ír Achad Haamról és elolvasásra ajánlja a kiváló zsidó tudós műveit. Masaryk néhány esztendővel ezelőtt

Palesztinában volt, ahol meglátogatta az összes koloniákat, főképen ott időzött sokáig, ahol csehszlovákiai kolonisták tartózkodnak.

Adja az Ég, hogy ezt a nagy embert, mindenki kiváló mintaképét sokáig egészségben tartsa, hogy munkáját és misszióját, az emberiség javára az emberi kor legvégső határáig tudja folytatni. A zsidóság örökké hálával gondol Masaryk Tamásra, a csehszlovák köztársaság elnökére.

Basch Ignácz Tacova.

A Brit Trumpeldor hachsarához és certifikátokhoz való jogát felfüggesztette a Cionista Executive

[A Brit Trumpeldor vezetősége a cionista alapok bojkottját határozta el.

London. Mint ismeretes, a palesztinai kormány a múlt év október havában szabta meg a következő fél-évre kiadandó palesztinai bevándorlási engedélyek (certifikátok) számát. Az egész zsidóvilágot megdöbbeneltette az a tény, hogy a Jewish Agency által igényelt 20.000 certifikátum helyeti mindössze 5000 certifikátot engedélyezett a kormány, ebből is 2000 certifikátot leszámított a németországi menekültek részére már előzőleg kiadott bevándorlási engedélyek címén. A revizionista Világunió az angol kormány ezen sérelmes intézkedésére tüntetéssel azt a határozatot hozta, hogy a Brit Trumpeldorban szervezett revizionista chalusoknak nem szabad igénybe venni ebben a fél-évben certifikátot, bojkottálni kell az ilyen szűkkelten megszabott bevándorlási engedélyeket. A Brit Trumpeldor vezetősége ennek megfelelően a legszigorban utasította az egyes országokban lévő szervezeteit, hogy certifikátot semmi körülmények között ne vegyenek igénybe.

A Brit Trumpeldor ezt a határozatát sajtója útján mindenütt nyilvánosságra is hozta. Az egyik „szigoruan bizalmasnak” jelzett körlevélben külön is felhívta a Brit Trumpeldor vezetősége csoportjait erre a tilos rendelkezésre és közölte, hogy más uton igyekeznek majd tagjai számára bevándorlási engedélyeket szerezni. A Jewish Agency megkerülésével érintkezést keres — így szólt a körlevél — a palesztinai zsidó kolonisták „Bné Benjamin” nevű szervezetével, amely a maga részéről is mozgalmat indított, hogy az általa elhelyezhető és elhelyezendő munkások számára közvetlenül kapjon a kormánytól beutazási engedélyeket azon a címen, hogy mint munkaadók certifikátokra irathatnak igényt az általuk foglalkoztatandó és így ellátandó munkások számára. A Bné Benjamin ezzel az akcióval kétfős célt akart elérni: 1. a rendes certifikátokon kívül akart munkásbevándorlókat az országba hozni és 2. a neki nem rokonszenves Hisztadruth, vagyis szocialista szakszervezet uralmát akarta így némileg megdönteni a certifikátumok odaítélésé, tehát a munkások megválasztása terén. Tudvalevőleg igen alapos az a panasz, hogy a Hisztadruth csakis az ő politikáját követő munkásokat látja el munkával, míg az ellenétes politikát követő revizionista, vagy mizrachi munkásokat nem. A Brit Trumpeldor tehát ezzel a munkaadó tesülettel keresett érintkezést és felhívta a csoportjait, készítsenek pontos jegyzéket az általuk certifikátumhoz juttatni kívánt tagjaikról.

Ezt az akciót a Cionista Executive sérelmesnek találta, mert ezzel a Brit Trumpeldor a Jewish Agency tekintélyét ásta alá, amelynek a bevándorlás szempontjából való kizárólagos befolyását hosszú évek munkájával sikerült csak biztosítani az Executivének.

A Jewish Agency közjogi helyzete független annak mindenkori összetételétől. A Brit Trumpeldor többször

hivatkozott levelében arra, hogy „jelenlegi összetételében” a Jewish Agency készítette őt erre a lépésre. A Jewish Agency mai összetétele — mondja az Executive legutóbbi levele — a cionista kongresszus világos határozatain alapszik. Maga az a tény, hogy ezek a határozatok valakinek nem tetszenek, még nem elegendő arra, hogy kötelességeit ne teljesítse. Az egész eljárás a Jewish Agency megszerzett jogait és a Cionista Szervezet érdekeit sérti, mert a Jewish Agency az a szervezet, amely a zsidó népnek az akaratát testesíti meg a palesztinai zsidó nemzeti otthon felépítése terén. Ezen az alapon biztosítja a bevándorlási törvény és a Palesztina kormány a Jewish Agency befolyását a bevándorlási engedélyek számának a megszabásánál és a certifikátumok szétosztásánál és minden kísérlet, amely a Jewish Agency ezen jogát gyengíteni akarja, a Jewish Agency elleni támadásnak és fegyvelemsértésnek tekintendő.

Ezek alapján az Executive a Brit Trumpeldor hachsara és certifikátainak jogait felfüggesztette.

A Brit Trumpeldor legfőbb vezetősége az Executive határozatának vétele után elhatározta, hogy mindaddig, amíg az Executive hatályon kívül nem helyezte felfüggesztő határozatát, a Brit Trumpeldor tagjait minden Keren Kayemeth és Keren Hajessod munkától eltiltja, vagyis ezeknek az alapoknak a munkájában részt nem vehetnek. Egyben elhatározta a Brit Trumpeldor vezetősége, hogy a maga részéről is panasszal él a kongresszusi bíróságnál az Executive ezen lépése miatt.

Mindenesetre szomorú jövő elé néz a cionista világorganizáció a jelenlegi Executive összetételében, akkor, amidőn ahelyett, hogy az egyes pártokat az egységes munka érdekében megához vonná, egyre fokozza az elégedetlenséget azon körökben, amelyek hivatalva volnaak szervezetnek jövőbeni erősségét alkotni.

Megnyílt

a Bulv. Regele Ferdinand 4. szám alatt a „Dacia” menetjegyiroda volt helyiségében

STERN S. ENDRE

festék, lakt, továbbá sajtógyártmányu kék, meszelők, ecsetek, valamint háztartási cikkek

fiók üzlete

szolid, olcsó árak!

Főüzlet: Strada Nicolae Jorga 10.

Telefon: 378.

Kabát, kosztüm, ruha

szövet szenzációs

különlegességek

olcsón

dus választékban

VADAS

cégnél, Reg. Ferdinand 1.

Öltönyt, felöltöt és télikabátot eredeti angol szövetből

Öltöny . . . . . 3000 Leittől,

Felöltő vagy átmeneti kabát 3000 Leittől

Télikabát . . . . . 3000 Leittől

Hackmayer uri-szabó Oradea, Regina Maria 3 (villamos megálló)

Háztartásában csakis a jó minőségű

„ROTHBART” felirású כשר SZAPPANT használja!

Postai szétküldés!

Az oradeai orih. rabbínatus felügyelete alatt.

Gyártja: ROTHBART ADOLF EDE & Fia szappangyára, Oradea

Egyesületi hírek

A baia marei Talmud Tóra egyesület szépszámu közönség jelentésében tartotta meg szokásos Szijum-estjét. Heilbrun Mózes egyesületi elnök szellemes Divre-Tórával tarkított megnyitása után dr Krausz Mór főrabbi mutatta rá a Talmud Tóra nagy feladataira. Kelles beszédének meg is volt az eredménye, amennyiben a jelenlévők egy része nyomban tekintélyes összeget jegyzett az egyesület javára. Az estélyen a Talmud Tóra növendékei is debütáltak, akik közül különösen Heilbrun Bernát keltett nagy feltűnést. A sikeresen megrendezett estély igazán „Szimcha el Micva” hangulatban folyt le és Bernáth Mose kitűnő hozzáértéssel előadott Chazanut darabjaival záródott.

A cluj-i ortodox Chevra Kadisa múlt hó 25-én tartotta a „zajim adar” évi emlékkünnepét. Glaner Akiba főrabbi megemlékezett a külföldön és az országban az évben elhunyt nagyságokról. Este a chevra székházában kétszáz terítékes lakomán aszföld hitközség reprezentánsai is részt vettek. Rimóczi Jakab üdvözölte László Gyulát, a Chevra és Biro Andor, a hitközség elnökét, a volt elnökök közül Adler Sámuel és Zelig Samut. Ezután Gasner Akiba beszélt és egy jótékonyági alap megteremtését indítványozta. László Gyula lendületes beszéde után Stein A Mose szefard daján szólalt fel, méltányolva a chevra mélyszéges, örök zsidó szellemét. Biro Andor a testvéri összefogásról mondott szeretetűl telt beszédet. Bloxheim Simon daján, Lázár Lajos chevra-gondnok, Fischer Soel devai főrabbi, Adler Sámuel volt chevra elnök Mózes Elek titkár dicséretes működéséről emlékszik meg. Szónok az új alaphoz jelentősebb összeget ajánlott fel. Dr Rosenfeld Salamon, Friedmann József, Strohl Ferenc rabbi és Löbli Mihály zárták be a szónokok sorát. A lakoma mintaszerű megrendezésénél érdemeket szereztek: Rimóczi Jakab, Schwarzbarger Mihály, Indig Zsigmond, a Chevra vezetőtagjai és főleg Mózes Elek titkár.

Husvégi של פסח fűszeráru
szükségletét legolcsóbban vásárolhatja
Weinstein Testvérek
cégnél
Oradea, Str. Nicolae Iorga 19.
Bormazsola, burgonyaliszt és nagybányai
szilva legolcsóbban kapható!

„Unio”
Oradea, Str. Șaguna 11.
Ajánlja
כשר של פסח
urasági fajborait,
valamint gyümölcs-pálinkáit.
Telefon: 5.66. Telefon: 5.66.

MOZI
Teatrul Heyman Szinkör:
Péntektől: Dalol a vágy, Josef Schmet és Szőke Szakáll.
Filmpalace;
Szombattól: Nem vagzok angyal, Mae West. Csak felnőtteknek.

Árletési hirdetés
Oradea város gazdasági hivatala 6760/1934 sz. a. árletést hirdet az Irodában 1934/35 évre szükséges papír, tinte, ceruzák stb. ellátására. Felletelek megtehetőek a gazdasági ügyosztálynál. A nyilvános árletést 1934 március 31-én, a gazdasági hivatal helyiségében I. em. 29. sz. szobában lesz megtartva.

— Mielőtt szövetet vásárol, feltétlen olvassa el a Zauderer Posztóáruház mai számunkban közölt hirdetését.

כשר של פסח
fűszeráru legolcsóbb árban
Niszel és Faragó-cégnél
Oradea, Str. Nicolae Iorga 10. szerezhető be

A szlovenszkói ortih központi Iroda intézőbizottsága Pappenheim Izidor elnökletével ülést tartott Bratislavában, amelyen az Iroda részéről Ehrenfeld Dávid alelnök és Schwarcz Henrik vezértitkár vettek részt a tanácskozásán. A bizottsági tagok közül jelen voltak: Schreiber pozsonyi, Buxbaum galántai, Ungár nyitrai főrabbi; a világi tagok közül: Kámpfner A., Fürst M. (Bratislava), Kolisch I. (Gánta), Earlich S. (Kosice), Kohn R. (Nové Zámky), Siern I. (Piestany), Weisz L. (Nitra) Az értekezlet egész nap tartott és több fontos ügyben hoztak döntést.

Nagy pészachi vásár!
Mielőtt vásárolni megy, saját érdekében látogassa meg
DEUTSCH K. I. céget
Oradea, Strada Nicolae Iorga 4.
Tányérok, poharak, evőeszközök,
melyen leszállított árban!

כשר של פסח
faj- és asztali borok
olcsón kaphatók
ORADEA
Str. Cuza Vodă 2 sz. alatti borpincében.

כשר של פסח
fajborait, szilva és törköly
pálinkáit, legelőnyösebben a
„VIKTORIA”
rum, likőr és coniacgyár pészachi külön osztályán
szerezheti be
ORADEA, Str. N. Filipescu 7.
Telefon No. 10-44.

Tavaszi
férfikalap újdonságok
Heller és Deutsch
kalapgyár lerakásában legolcsóbban
kaphatók. Str. Nic. Iorga No. 21.
Kalapok vasalását és alakítását olcsón vállaljuk.

כשר של פסח
Külön osztály
Aszóditól Sas-palota
Tisztán kezelt fűszeráru!
Ceres 1/4 kiló 15 Lei. — Pörkölt kávé 1/4 kiló 25 30 35 40 Lei. Reiter csoko adé kilója 64 Lei. Mogyorós 10 deka 12 Lei. Bormazsola magvas kilója 48-50 Lei. Szilvórum bor. (Geliszib.) Mézédés János kenyér kilója 20-24 Lei. Ó omzáros paprika, cacao, szilva, tea a legolcsóbb házaknál is nélkülözhetetlen. Stolwerck csokoládé.
Zsidóhusvégi fűszervásárlásra meghívja
Aszódi Sas-palota

כשר של פסח
Husvégi fűszeráru, cukor, szilva, ecet,
burgonyaliszt, Ceres stb. legolcsóbban
és legmegbízhatóbban beszerezhető
Lampel Márton
Oradea, Str. Șaguna 5.

— Figyelem! A bucurești-i elismert Groszman féle kóser vendéglő volt tulajdonosa Constanțában, Str. Traian 15 alatti kóser vendéglőt nyitott.

Palesztinai hírek

Nahallalban 35 új betonház építését vetik le, amelynek előkészületei már megkezdődtek.

Az arab sajtó jelentése szerint március végén egy angol nyelvű arab lap fogja elhagyni a sajtót, „The Palestine Daily Mail” címen.

45 zsidó és 5 arab külföldi ügyvéd jelentkezett a palesztinai hatóságok előtt vizsgára, amelyet a bel-földi praxis engedélyezése előtt kell letenniük. A vizsga feltételei igen súlyosak, úgy, hogy számos zsidó ügyvéd emiatt el is tekintett a praxis folytatásától. A jelentkezett zsidó ügyvédek legnagyobb részben német emigránsok.

A telawi Levante Meise munkálatainál jelenleg 1000 zsidó munkást foglalkoztatnak.

Egy amerikai csoport, amelynek tagja Richter Bernard A, Rosenblatt Josep Löwy mérnök és több pénzember, a Haifa Tibériás kerületben egy 4000 dunmnyi földterületet vásároltak, Selim Dsedid alexandriai gróf hagyatékából.

Amint illetékes helyről jelentik, a palesztinai kormány emigrációs irodájának éléről Hyamson rövidesen távoznia fog és helyét egy angol tisztviselő tölti be.

Január hónapban összesen 2278 személy jött az országba, amelyből 2205 zsidó volt.

A tel-awii városi tanács elhatározta, hogy dr Zamenhoffról, az esperantó nyelv megteremtőjéről uccát nevez el.

A Makkabi világszervezet határozata szerint 1935 áprilisában tartják meg a Makkabiádot.

Az Espel nevű német hajó elárasztotta a magával hozott antiszemita rópiratokkal Haifát és a környékbeli telepeket.

Az iraki kormány betiltotta egy hitlerista ujság megjelenését.

Egy illusztrált folyóirat fog rövidesen megjelenni héber nyelven, melynek szerkesztője „a Berliner Illustrierte Zeitung” egyik ismeri zsidó tudósítója lesz.

Safedben véres összetűzések voltak a revizionisták és az ifjúságok között. Több sebesülés történt.

Az elmúlt évben a zsidók Palesztinában 5,500,000 fontot investáltak, az 1932-es év 3,250,000 font investációjával szemben.

1933. év második felében 133 új gyár épült, 50 pedig építés alatt van.

Az arab Nemzeti Alap, amely Palesztina földjének arab kezekbe való megtartását tűzte ki feladatául, feloszlott.

A stalini rebbe, aki ezidőszent Jeruzsálemben tartózkodik, meglatogatta Duschinsky főrabbit, akivel hosszasan elbeszélgettek a zsidóság aktuális kérdéseiről.

Az elmúlt héten indult el az első borszállítmány Amerikába. A szállítmány 120 tonnát tett ki.

A délafrikai cionista szervezet elhatározta, hogy Smuts generális tiszteletére egy kolóniát létesít.

— A holland kormány kóser huskonzervvel látja el a zsidó munkanélkülieket. Amszterdam. A holland kormány — mint ismeretes, magyaranyu segélyakciókat vezetett be a munkanélküliek támogatására. Így legutóbb is 1000 darab szarvasmarha husából készített konzervet, amelyet rendkívül alacsony áron bocsátanak a munkanélküliek rendelkezésére. A holland kormány, amely mindig előljárt a vallási tollerancia tekintetében, ennél az akciónál is példás tanujelét adta emelkedett kultur-gondolkodásának. Rendeletet adott ki, hogy a levágott szarvasmarhák egy hányadát rituális módon megszárolják le és a rabbinátus felügyelete alatt, kóser huskonzerveket is készíttetett, hogy a zsidó munkanélküliek is részesülhessenek a segélyakcióban. A kormány példás megértése, a mai hitlerizmussal túlfutott atmoszférában, igen jó benyomást tett a holland zsidóságra.

— A bukovinai zsidóság nyomora. Csernovitz. A csernovitzi „Jüd. Familienblatt” egyik legutóbbi számában borzalmas képet fest a bukovinai zsidóság elszegényedésének méreteiről. Bukovina, amely Romániának ugyszólván legszegényebb része nem tudja elfartani a zsidó lakosságot, amely a szegények között is a legszegényebb. A lap felhívja a zsidó szervezeteket és tehetősebb magánszemélyeket, hogy gyűjtési akciókat szervezzenek a nyomorgó bukovinai zsidóság segélyezésére.

RÖVID HIREK

VARSÓ. Kodnia község zsinagógája teljesen leégett. A Tóra-tekercsek is a tűz martaléjává váltak.

MOSZKVA. Hivatalos jelentések szerint 1933 ban mindössze 3190 zsidó személy telepedett meg Biro-Bidsanban.

SZALONIKI. A görög kormány több oldalú intervencióra a Szaloniki és Palesztina közötti hajódíjat 50 százalékkal redukálta. A jelentékeny engedmény következtében a forgalom nagy emelkedésével számolnak.

JERUZSÁLEM. A „Doar Hajom“ jelentése szerint a német zsidók egy csoportja reformzsinagóga létesítésére határozta el magát, nyugateurpai és amerikai minták szerint. Az orthodox zsidóság erőteljes akcióra késül a reformzsinagóga terve ellen.

KRAKÓ. A nyugallengyelországi cionista szervezet 15-ik jubilaris konferenciája a cionista egységfront mellett foglalt állást. A konferencián résztvevő Ben Zion Mossensohn Tel-Awiwból.

PÁRIS. Egy bizottság alakult, amely egy német könyvtár létesítésének tervével foglalkozik. A könyvtárban elsősorban a német kormány által betiltott és elégetett könyveket szerzik be. A könyvtárbizottság első felhívására a német emigránsok máris 20 000 könyvvel járultak hozzá a létesítendő könyvtárhoz. A párisi „Német szabad könyvtár“ május 10-én a könyvetés évfordulóján nyílik meg.

BOMBAY. Az ismert zsidó filantrop, Sir Elly Kadoorie, fiával együtt Sanghaiban való visszatezésük során, Bombayben is időzött, ahol szintén van egy zsidó felsőiskola alapítványa. Nadoorie a bombay-i egyetem alelnöke, V. N. Chandravarkas és a híres hindu költő, Sarojini Naida is üdvözölte.

BÉCS. Ausztriai zsidó körökben újra mozgalom indult az osztrák zsidóság egységfrontjának megteremtésére, amelyben a cionista szervezet, az Unió és az orthodox zsidóság venne részt. — Suvich olasz külügyi államtitkár bécsi látogatása alkalmával közölte Dollfuss kancellárral, Mussolini azon kívánságát, hogy az osztrák zsidókat mindenkor ismerje el egyenrangú állampolgároknak. — A zsidó származású Friedrich Kwallner mérnököt, a Schutzbund egyik vezérét 20 évi fogságra ítélték.

LONDON. György angol király nagyszámu kísérettel, rövidesen palesztinára indul. — Vladimir Jabotinsky, a revizionisták vezére, memorandumot intéz György angol királyhoz, melyben a Balfour deklarációra hivatkozva, tiltakozik a bevándorlások megszorítása ellen. — A konzervatív párt egyik legutóbbi nagygyűlésén Rothschild lord élesen kikelt az angol fascizmus ellen. — A Puniansky, aki már 6 év óta áll az európai ITA ügynökség élén, visszalépett állásától. Puniansky azért hagyta el állását, mert nem azonosítja magát a zsidó távirati ügynökség jelenlegi politikájával, ahol az utóbbi időben revizionista irányzat uralkodik. Puniansky a londoni jidis napilap, a „Die Post“ szerkesztését vette át.

KONSTANTINÁPOLY. Einstein professzor elfogadta az itteni egyetem meghívását, ahol tavasszal több előadást tart. — A török kereskedelmi kamara akcióit indította a kereskedők között, hogy minél nagyobb számban vegyenek részt a telawivi Lewantemessen Eddig 300-an jelentkeztek, akik között számos tekintélyes mohamedán és keresztény kereskedő is van.

NÜRNBERG. Obermayer gyárost letartóztatták, mivel a gyárterményeinek külföldi képviseletét, egy német zsidónak adta át.

BERLIN. Hivatalos kimutatás szerint a német zsidóknak 58 százaléka foglalkozik kereskedelemmel, 13-ával 25 százaléka, míg földműveléssel csak 1,74 százalék. — Hivatalosan tudomására hozták azoknak, kik elhagyják az országot, hogy a kivándorlóknak 26 százalékat vissza fogják tartani adóban. — A Palesztinába távozó zsidók csak 1000 fontsterlinget vihetnek ki, természetesen a 26 százalék levonásával. — A porosz zsidó hitközségek egyesülete átiratot intézett az összes hitközségekhez, melyben kéri őket, hogy Pesszach alkalmával rendezzenek széder-estéket, melyekről egyetlen német zsidónak sem szabad hiányoznia. — Samuel, Hermann és Bernhard Zondek, világhírű német zsidó orvosok, jelenleg Manchesterben, a Victoria Memorial Jewish Hospital vezetői. — A Saar-vidék egyik városkájának zsidó temetőjében a hitleristák 121 sírkövet romboltak szét. — A berlini rendőrség házkutatást tartott a berlini Bne Birth-páholy összes helyiségeiben és több iratot magával vitt tüzetes megvizsgálás céljából. — A Bne Brith-páholy elnöke dr. Walter Bennot egyébként a rendőrség letartóztatta egy állítólagos kormányellenes beszéde miatt. — Az utóbbi hetek alatt újra rendkívül erős méreteket vett a zsidók elleni bojkott, különösen a vidéki városokban. Egy Nürnbergben megtartott pártkonferencián határozatilag foglaltak állást a zsidók bojkottálása mellett.

WASHINGTON. Az amerikai kormány pénzügyminiszterének rendelete értelmében a jövőben csak olyan német árut engednek az országba, amely „Made in Germany“ felírással van ellátva. Ez az intézkedés az ellen irányul, nehogy német árukat idegen márkák alatt csempésszenek az országba és kijátszák a németellenes bojkottot.

— Egy németországi zsidó orvos morfiummal megmérgezte magát és családját. Berlin. Dr. Wagner tribergi zsidó orvos feleségét, gyermekét, majd önmagát morfium injekcióval megmérgezte. Mindannyian kiszenvettek. A nemzetiszocialista „Führer“ az öngyilkossággal foglalkozva megjegyzi, hogy csodálkozik dr. Wagner tettén, mert ellene nem volt eljárás folyamatban és nem kellett semmilyen veszélytől tartania. A lap azonban egy más helyén arról számol be, hogy dr. Wagner ellen törvényellenes „cselekedet“ miatt vizsgálatot indítottak. Hogy azonban milyen törvényellenes ügy terhelte dr. Wagner, azt a néci lap nem konkretizálja. Így aztán könnyen érthetővé válik a zsidó orvos tragikus tette. — Itt említjük meg, hogy a Konstantinápolyban időző Kantorovics német emigráns egyetemi tanár 16 esztendő fia öngyilkosságot követett el. A fiatalember édesapjával együtt internálótáborba volt zárva Németországban és ott súlyos idegbajt kapott, amelyből nem tudták többé kigyógyítani.

— Deficittel zárult a lipcsei mintavásár. Lipcse. Talán még egyetlen mintavásár érdekében sem fejtettek ki olyan nagy-szabású propagandát, mint az idei lipcsei mintavásár érdekében, amely egyébként az európai kereskedelmi élet egyik jelentős eseménye szokott lenni. De minden lármás propaganda és erőlködés dacára a világhíres leipzigi vásár csufos kudarcba fullt. A végetért lipcsei vásár deficitet mérlege legszebb bizonyítéka annak, hogy a külföldi gazdasági világ milyen ellenszenvvel kíséri Hitler kereskedelmi politikáját. A legtekintélyesebb külföldi cégek maradtak az idén el a kiállítók sorából, de még sokkal inkább érezhető volt a vásár erőteljes hanyatlása a látogatótságot tekintve. Még meglehetősen sem volt annyi látogatója a lipcsei mintavásárnak, mint a normális, konszolidált időszakban, amidőn mindenki szívesen szerezte be szükségleteit a lipcsei piacon. Most azonban csak az ment el a külföldi cégek közül, akinek muszáj volt, vagy másirányú üzleti érdekei fűződtek hozzá. Igen érdekes, hogy ma már a német ipar és kereskedelem legtekintélyesebb képviselői is állást foglalnak a német kormány katasztrofális kereskedelmi politikája ellen. A lipcsei vásáron például tulnyomó részben japán kiállítók vettek részt, akik most dumping árukkal árasztják el Európát. A hírhedt fajelmélet teoretikusai tehát épen a sárgákkal fogtak kezelt és még azt sem bánják, ha közben a német ipar a sárga dumping következtében teljesen tönkremegy. — A lipcsei vásár fiaskója méltó válasz volt Hitler gyűlöletes horogkeresztes politikájára.

— Ujabb konfliktus a palesztinai munkások és a revizionisták között. Jeruzsálemből jelentik: Chederában újabb összetűzésre került sor a Hisztadruth Haovdin tagjai és a revizionisták között. Szeptemberben megegyezés jött létre a munkásszervezet és a munkaadók között, mely szerint a Hisztadruthon keresztül történhetnek a munkásoktatások. Ennek ellenére Chederában revizionista munkásokat alkalmaztak egy új építkezésnél. A Hisztadruth erre őrséget állított a munkahelyre és megakadályozták a munkahely elfoglalását. A rendőrség is közbelépett és felszólította az őrséget, hogy vonuljon el, a munkások azonban nem engedelmeskedtek. Ezért letartóztatták a chederai Moacath Avodah (munkatanács) 14 tagját, míg a revizionisták rendőri védelem mellett folytatták a munkát.

— A danzigi zsidók jogi helyzete. Varsó. — Egy lengyel újságíró a közelmúlt napokban interjút kapott a danzigi szenátus elnökétől, Rauschingtól, aki közismert nemzetiszocialista vezetőférfi. Rausching az interju során a következő kijelentéseket tette: — Azok a hírek, amelyek arról számolnak be, mintha a német és a danzigi nemzetiszocialista pártok közös platformon dolgoznának, teljesen hamisak. Egészen világos, hogy a nemzetiszocializmus Danzigban egészen más jelleggel bír, minthogy Lengyelországban a zsidók alkotmányos jogokkal rendelkeznek. Rövid idővel ezélt Pilsudski marsallal folytattam tárgyalásokat a nemzeti kisebbségek jogairól. Már akkor ki fejtettem álláspontomat, amelyhez ma is minden tekintetben tartom magam.

ZSIDÓ HUMOR ÉS KISZSIDÓ TÖRTÉNETEK

Pesszach előtt

Reb Zórachnak panaszkodik egy ismerőse, hogy itt a széder és még nincs semmi pesszahra valója. Reb Zórach részvétellel hallgatja, aztán így szól:

— Ez csakugyan szomorú dolog. Látnod én sem vagyok gazdag ember, de már napok óta fél-pesszach van nálam.

— Hogy, hogy fél-pesszach???

— Hát egyszerűen úgy, hogy napok óta nincs a házamban kovászos kenyér, most már csak a kovásztalan hiányzik, a bor, a tojás és hasonló apróságok...

Javíthatatlan

Reb Bórech érezte, hogy egészségi állapota romlik, elment egyik barátjával az orvoshoz, aki a legszigorubb alkoholtilalmat rendelte el. Mikor visszajöttek az orvostól, betértek egy vendéglőbe. Reb Bórech egy porció erős szilvóriumot rendel. Barátja felháborodva szól:

— Tönkrefeszted magad! Máris elfelejtetted, mint mondtam az orvos?

— Cholile — felelt R. Bórech — csak nem gondold, hogy ennyire feledékeny vagyok! De gondoljuk, hogy egy órával később mentünk az orvoshoz.

Tanács

Reb Tanchem bement egyszer egy vendéglőbe és rendelt egy pohár sört. Mikor megnézte, látja, hogy félig hab. Erre odahívja a vendéglőst és előadja, hogy tudna egy jó tanácsot adni, amelyből kifolyólag kétszer annyit sört adhatna el, mint eddig és ezért a jó tanácsért csak egy pohár sört kért ingyen.

— Nagyszerű — lelkesedett a vendéglős és gyorsan hozott még egy pohár sört, amely szintén félig hab volt.

— Az én tanácsom nagyon egyszerű — szólott Reb Tanchem — ezentul adj minden vendégednek tele pohár sört, ahelyett, hogy félig habbal töltöd meg és akkor épen kétszer annyi sört fogsz eladni...

Három német erény

Bernhard Shaw-nak, a híres angol írónak tulajdonítják a következő szellemes mondást: A németeknek három tulajdonságot adott az Ur: becsületességet, okosságot és hillerizmust. Már most: ebből a háromból minden németre csak kettő jutott. Tehát, ha egy német becsületes és hitlerista, akkor nem okos, ha okos és hitlerista, akkor nem becsületes, végül: ha becsületes és okos — akkor nem hitlerista...

ד. י. יודישע צענטראלקאנצליריא פון זיבענבירגן אונד אנגעשאסענען קאמיטאטע.

Nr. 217—934.

צעה

אזהרה להסיר מכשול!

וויי וויר ערפאדערען האבען אייניגע צוקקער-סאבריקען אונטער אופזיכט פאן א נבערופענען אונד אונטער לעססליכען ערזאנען צוקקער של פסה ער-צייגען לאססען. דען זע אין פערקערד ברענגען. וויר מאכען דאדער אונזערע גלובענענאססען דיע אויף כשרות פאם געוויס לעגען היעמיט איינדרונג-דיכטט אויפערקואם דאספ לויט בעשלוס דער רבנים הגאונים פאם יאדוע תרפ"ו אויסערעסליך דער אונטער שטרענעסער אויפזיכט אונזערע צענ-פראלקאנצליריא ערצייגע צוקקער געברויכט ווערדען דארף. יעדער אנדערע אבער געארט איז. וויר מאכען דאדער בעקאנט. דאס הייער אויסשליעסליך. זע אין דער צוקקער פאבריק דאנוביאנא" אויף דאס צוקקער של פסה אונד פער אונזערע אויפזיכט ערצייגט ווארדע. אונד נור דיעזער געברויכט ווערדען דארף. דערייעניגע קויפ-מאן אבער דער אנדערע צוקקער של פסה אין פערקערד ברענגט איזט דעמאך אויך פיר דען פער-קויפערעסליך. קלויש מ"ז בשבט תרצ"ד.

בן ציון וועזעל פרעזעס.